

Rola KPODR w tworzeniu Lokalnych Partnerstw Wodnych

Pierwsze doświadczenia i plany na przyszłość

Wywiad z **Ryszardem Zarudzkim**, dyrektorem Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie

Z.L.: Panie Dyrektorze, od maja tego roku kieruje Pan pracami Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie. Dlaczego, przyjął Pan za jeden z ważniejszych priorytetów tworzenie Lokalnych Partnerstw Wodnych w naszym regionie? Dlaczego jest to dla nas takie ważne?

R.Z.: Ostatnie lata w sposób szczególny pokazały, że w dobie zachodzących zmian klimatu problem dostępu do wody będzie się nasilał. Niezbędne jest zatem podejmowanie działań mających na celu wypracowanie metod racjonalnej gospodarki wodnej. Dla realizacji tego zadania konieczne jest, aby wszyscy zarządzający wodą i korzystający z wód nawiązali współpracę i wspólnie działali na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej (zrównoważonej, czyli zajmującej się nie tylko odprowadzaniem wód z pól, ale także jej zatrzymywaniem m.in. poprzez budowę urządzeń tzw. małej retencji). Dlatego tak istotne jest tworzenie na obszarze powiatów lokalnych partnerstw na rzecz wody. Proszę jednocześnie pamiętać, że dotyczy to nie tylko naszego regionu, lecz całego kraju.

Z.L.: W naszym województwie w ramach pilotażu w powiatach sępoleńskim i nakielskim pracujecie nad

utworzeniem Lokalnych Partnerstw Wodnych (LPW). Co Pana zdaniem jest głównym problemem, jeśli chodzi o zarządzanie zasobami wody na obszarach wymienionych powiatów? Jakie są podstawowe źródła finansowania prac konserwacyjnych i inwestycyjnych w ramach lokalnej gospodarki wodnej?

R.Z.: Uważam, że udało nam się zidentyfikować główne problemy, jeśli chodzi o zarządzanie wodą. Dotyczą one wymienionych powiatów, ale możemy je odnieść również do całego obszaru naszego województwa, a nawet szerzej, kraju. Źródłem wielu problemów, oczywiście poza ograniczoną dostępnością środków finansowych, jest rozproszenie zarządzania urządzeniami wodnymi pomiędzy wiele podmiotów. Właścicielami sieci melioracyjnych i mniejszych urządzeń są gminne spółki wodne (GSW), pojedynczy rolnicy i spółki rolne, część infrastruktury jest także w posiadaniu niektórych samorządów. Kluczowe dla systemu rzeki, główne kanały, zbiorniki i jeziora oraz zlokalizowane na nich obiekty hydrotechniczne są zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Ponadto pamiętajmy, że źródła finansowania prac konserwacyjnych i inwestycyjnych są także zróżnicowane. Spółki wodne, zrzeszające przede wszystkim rolników, korzystają ze składek swoich członków oraz dotacji udzielanych przez gminy, powiaty, samorząd województwa i urząd wojewódzki. Koszty ich działań są pokrywane także ze środków unijnych (PROW 2014–2020). Działania PGW Wody Polskie finansowane są przede wszystkim z budżetu państwa.

Z.L.: Jak Pan ocenia sytuację finansowania gminnych spółek wodnych (GSW) w tak zróżnicowanym systemie finansowania wodnych zadań? Jak to może mieć skutki, pańskim zdaniem? Dlaczego lokalne partnerstwo wodne powinno zostać utworzone na obszarze powiatu?

R.Z.: Wielopodmiotowy system finansowania bieżących konserwacji, a często także odbudowy podstawowych składników infrastruktury, stawia w szczególnie trudnej sytuacji gminne spółki wodne. Każdego roku muszą się ubiegać o uzyskanie dotacji lub zleceń na roboty – głównie w zakresie utrzymania urządzeń melioracyjnych. Ograniczona wielkość środków i niepewność co do wyniku postępowań dotacyjnych nie pozwala na długoterminowe planowanie i często prowadzi do degradacji zbudowanych nawet kilkadziesiąt lat temu sieci drenarskich, kanałów i studni melioracyjnych. Środki są przydzielane na

zasadach konkursowych, co oznacza, że inwestycje lub prace utrzymaniowe zaplanowane przez GSW nie mają gwarancji realizacji. Problemem jest także brak systemu uzgodnień pomiędzy zarządcami powiązanych ze sobą liniowo lub obszarowo składników infrastruktury wodnej. Często to co dobre dla jednego rolnika jest kłopotem dla drugiego.

Między innymi z tych powodów uczestnicy spotkań inicjujących powstanie lokalnego partnerstwa na rzecz wody uznają zgodnie, że kluczowym problemem jest brak koordynacji zadań finansowanych z różnych źródeł i realizowanych przez różne podmioty. Ja się z taką opinią zgadzam. To musimy zmienić.

Dlatego z uwagi na niepewność źródeł finansowania i brak mechanizmów koordynacji zadań sens planowania jest w ogóle kwestionowany. Obecnie nie ma systemowych możliwości przygotowania i wdrażania długoterminowych planów dotyczących całych kompleksów urządzeń wodnych, nad którymi zarząd jest sprawowany przez podmioty o różnorodnym statusie, zasobności finansowej i skali działania – bo są to rolnicy, gminne spółki wodne, spółki rolne, samorządy, instytucje państwowe (nie tylko PGW Wody Polskie, ale także nadleśnictwa i parki krajobrazowe). Moim zdaniem dobrym rozwiązaniem i sposobem poradzenia sobie z tym problemem może być ustanowienie partnerskich relacji pomiędzy tymi, jakże bardzo różnymi, interesariuszami. Jednocześnie warto pamiętać, że z uwagi na uwarunkowania terytorialne i administracyjne wydaje się, że partnerstwo powinno obejmować obszar powiatu.

Z.L.: Jaki główny cel przyświeca tworzeniu lokalnego partnerstwa wodnego na obszarze powiatu?

R.Z.: Nadrzędnym celem lokalnego partnerstwa wodnego będzie podjęcie wspólnych działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą. LPW będzie działać na rzecz wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu

zasobami wody. Poprawa koordynacji w tym zakresie jest warunkiem łagodzenia problemu dostępu do wody dla rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich.

Z.L.: Co udało się już wypracować w ramach 8 spotkań w dwóch powiatach sępoleńskim i nakielskim? Czy możemy już powiedzieć o konkretnych rezultatach tych spotkań?

R.Z.: W wyniku kilku spotkań prowadzonych w ramach pilotażowego projektu „Wsparcie dla tworzenia lokalnych partnerstw ds. wody”, prowadzonego przez KPODR, opracowano wstępną koncepcję funkcjonowania lokalnych partnerstw wodnych. Przyjęto założenie, że partnerstwo będzie miało charakter dobrowolnego porozumienia, działającego na zasadach przyjętych demokratycznie przez równorzędnych partnerów. Na tym etapie nie przewiduje się utworzenia odrębnego podmiotu prawnego. Dla powodzenia tej inicjatywy kluczowe jest zapewnienie partnerstwu jak największej reprezentatywności, poprzez udział w partnerstwie wielu liderów środowisk lokalnych, działających nie tylko w ramach spółek wodnych i innych stowarzyszeń, ale także reprezentujących podmioty prywatne, instytucje samorządowe i administrację rządową. W partnerstwie, poza podmiotami bezpośrednio zarządzającymi infrastrukturą wodną, powinni mieć głos także jej użytkownicy (np. stowarzyszenia wędkarskie, osoby prowadzące usługi turystyczne), a także instytucje z otoczenia rolnictwa i instytucje naukowe. Jednym z celów LPW będzie stworzenie mechanizmów zapewniających partnerom uczestnictwo w procesie decyzyjnym dotyczącym działań inwestycyjnych i modernizacyjnych.

Z.L.: Jaka jest perspektywa dla lokalnych partnerstw w okresie nadchodzącego roku czy kilku lat? Czy powstaną nowe możliwości wsparcia finansowego lokalnych inicjatyw?

R.Z.: Ważnym czynnikiem, przemieszczającym za utworzeniem partnerstwa są nadchodzące zmiany w zakresie finansowania działań podejmowanych

na rzecz usprawnienia zarządzania wodą na obszarach wiejskich. Konieczne przedsięwzięcia inwestycyjne i modernizacyjne w ramach dostosowań klimatycznych, będą finansowane zarówno ze środków polskich, jak i współfinansowanych przez UE (np. „Zielony Ład”). Już teraz wiadomo, że duży nacisk zostanie położony na potrzebę wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody na obszarach wiejskich na poziomie regionalnym i lokalnym.

Z.L.: Planuje Pan utworzenie dwóch partnerstw do końca roku w powiatach sępoleńskim i nakielskim. Jakie ma Pan Dyrektor plany pracy na najbliższy rok, jeśli chodzi o lokalne partnerstwa wodne w pozostałych powiatach naszego województwa?

R.Z.: Dobre pytanie. Dziękuję za nie. Pomimo trudnej sytuacji związanej z pandemią w 2021 roku planujemy podjęcie działań w co najmniej 10 powiatach naszego województwa w celu koordynacji prac nad tworzeniem partnerstw wodnych. Wsparciem dla nas będą operacje realizowane w ramach „Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich” (SIR), czyli z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 r.

Celem planowanych działań w 2021 r. jest zainicjowanie współpracy oraz stworzenie sieci kontaktów między lokalnymi mieszkańcami, głównie rolnikami, instytucjami i urzędami w zakresie gospodarki wodnej na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa. Rezultatem naszych działań będzie powołanie Lokalnych Partnerstw ds. Wody, obejmujących swym zasięgiem powiat, w którego skład wejdą m.in. przedstawiciele administracji publicznej, rolników, doradztwa rolniczego i nauki.

Będziemy starali się poznać potrzeby partnerów LPW związane z gospodarowaniem wodą, opracujemy diagnozę dla obszaru w zakresie zarządzania zasobami wody pod kątem potrzeb rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich danego powiatu. Opracujemy i dokonamy analizy problemów oraz potencjalnych

możliwości ich rozwiązania. Będziemy upowszechniać dobre praktyki w zakresie gospodarki wodnej i oszczędnego gospodarowania nią w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Na styczeń zaplanowaliśmy konferencję inauguracyjną on-line dla co najmniej 100 osób z całego naszego województwa. Przedstawimy zainteresowanym powiatom, samorządom, spółkom wodnym z naszego regionu jak będziemy pracować przez najbliższy rok. Jak organizować prace nad tworzeniem partnerstw wodnych. W dwóch powiatach już tworzone są grupy partnerskie, z pozostałych 17 powiatów z naszego regionu do współpracy zaprosimy 10 powiatów w 2021 i następnym roku pozostałą grupę. W następnym etapie już w grupach powiatowych będziemy organizowali spotkania warsztatowe zarówno przez Internet, jak i na żywo. Łącznie planujemy blisko 60 spotkań do końca 2021 roku, średnio po 6 spotkań na każde z tworzonych grup partnerskich. To olbrzymie przedsięwzięcie logistyczne i organizacyjne. Dlatego planujemy zaangażowanie w tę pracę Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego, wierzę, że Powiatowe Izby

Rolnicze będą nas wspierać w tych aktywnościach.

Planujemy również opracowanie wydawnictwa „Lokalne Partnerstwa Wodne (LPW) w województwie kujawsko-pomorskim”. To ambitny, ale realny plan. Jestem przekonany, że jeśli otrzymamy silne wsparcie z samorządów zarówno powiatowych, jak i gminnych to jesteśmy w stanie zrealizować nasze zamierzenia. Wierzę w to głęboko.

Z.L.: Panie Dyrektorze, wspominał Pan wcześniej, że kończą się aktualnie prace nad utworzeniem Lokalnych Partnerstw Wodnych w powiatach sepeleńskim i nakielskim. Czy utworzenie lokalnego partnerstwa w powiatach kończy zaangażowanie Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w pomoc i wsparcie dla zorganizowanych grup?

R.Z.: Wprost przeciwnie, po utworzeniu grupy będziemy je wspierać, ale pod pewnymi warunkami. Grupa musi mieć określony status, czy to będzie związek formalny czy nieformalny, powinna na tym etapie rozwoju partnerstwa określić kto pełni rolę

sekretariatu, z kim mamy się kontaktować, kto wchodzi w skład grupy inicjatywnej. Ponadto pamiętajmy, że w wyniku wcześniejszych prac, kiedy będziemy już mieli zinwentaryzowane potrzeby wodne na danym obszarze, wstępne kosztorysy planowanych inwestycji, to rozpoczniemy pomoc grupom w ich realizacji. Będziemy się starali identyfikować skąd można sfinansować daną inwestycję. Nie wykluczamy pomocy i wsparcia w opracowaniu wniosków o dofinansowanie operacji. Będziemy starali się wspierać grupy w ramach istniejących możliwości i potrzeb. Będziemy szkolić rolników, pokazywać dobre przykłady, tworzyć sieci współpracy, wymiany wiedzy i informacji. Proszę mi wierzyć, mamy co robić. To jedna z licznych aktywności pokazujących naszą przydatność i celowość naszych działań na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w naszym pięknym rolniczym regionie, w województwie kujawsko-pomorskim.

Z.L.: Dziękuję za rozmowę.

Zenon Lewandowski
Ekspert ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich
Fot. z archiwum R. Zarudzkiego

Fot. W. Jarniak

